

1 - GRANOLLERS, MODERNISTA I NOUCENTISTA

Des de mitjan segle XIX, amb el nou traçat de la carretera de Barcelona a Ribes i amb l'arribada del ferrocarril, Granollers va començar a experimentar un fort creixement econòmic, sobretot industrial; el comercial ja ho feia des de l'època medieval. Això va comportar la construcció de nombrosos edificis públics (ajuntament, escoles, escorxador, centres sanitaris...), fàbriques, cases per als obrers i grans habitatges per a la gent benestant, tots, d'estil modernista i noucentista. Aquestes construccions van ser projectades per arquitectes de renom com F. Mariner, J. Martorell, S. Cordoní, A. Ruiz, però el màxim representant del modernisme a la comarca va ser M. J. Raspall. En el recorregut es comenten algunes de les cases més representatives d'aquesta època, al centre de la ciutat.

2 - GRANOLLERS, CIUTAT BOMBARDEJADA

Granollers, com moltes ciutats de l'Estat, va patir els atacs indiscriminats de l'aviació feixista sobre la població. El primer bombardeig va esdevenir el dimarts 31 de maig de 1938 i va causar, en un sol minut, 224 morts, a més de nombrosos ferits i la destrucció d'una part del centre de la ciutat. Aquest itinerari proposa donar a conèixer alguns dels llocs més emblemàtics afectats per aquest fet, la visita a un dels refugis antiaeris construïts l'any 1938 (concretament el de la plaça Maluquer i Salvador), per acabar a Can Jonch. Centre de Cultura per la Pau, com a punt de sensibilització i foment de cultura de la pau.

3 - ADOBERIA D'EN GINEBREDÀ

El centre d'interpretació històrica del Granollers medieval ofereix, a través d'una museografia singular, la possibilitat de conèixer un complex artesanal preindustrial, alhora que la història i el creixement de la ciutat, des del segle IX fins al segle XVIII. L'Adoberia d'en Ginebredà és un dels pocs exemples d'arqueologia industrial excavat a la ciutat i l'única adoberia conservada de la mitja dotzena que, segons la documentació, hi havia hagut. Actualment, és una de les poques adoberies històriques conservades a Catalunya, i esdevé un espai idoni per conèixer i difondre el creixement i la transformació del Granollers medieval, caracteritzat per un ampli recinte emmurallat, un seguit d'oficis i activitats productives, entre les quals destaquen les relacionades amb la pell, i un mercat potent i diversificat.

4 - PALOU. PAISATGE RURAL, PAISATGE CULTURAL

Palou va ser un municipi independent fins a l'any 1928, en què va ser agregat al terme de Granollers. A canvi de serveis, va aportar un gran espai territorial en bona part agrícola, que ha mantingut la seva personalitat pròpia i diferenciada fins a l'actualitat. El pla de Palou conserva un ric patrimoni cultural, tant arquitectònic com natural. L'itinerari proposa un recorregut per alguns dels elements patrimonials més significatius: masies (Can Bassa, Torre de les Aigües, el Junyent, Can Mayol...), recs que encara porten aigua, safareigs, les antigues escoles i l'església de Sant Julià, com també conreus, arbres monumentals i la riba del riu Congost.

5 - GRANOLLERS, VILA MEDIEVAL I MODERNA

L'actual ciutat de Granollers té l'origen en una cruïlla de camins en la qual es va anar formant la vila medieval gràcies al desenvolupament d'un petit mercat (documentat des del segle XI) a l'aixopluc de l'església de Sant Esteve. El creixement del mercat, al llarg dels segles, va anar enquistant l'activitat comercial, artesanal i els habitatges, dins les muralles. L'època de màxima esplendor de la vila serà, però, el segle XVI, quan s'ampliarà la plaça Major, es construirà la Porxada com a llotja de gra, es farà una nova casa de la vila, s'ampliarà l'hospital i es bastiran el convent de Sant Francesc i les capelles sobre els portals de la muralla. L'itinerari, que s'inicia a l'Adoberia com a mostra de centre de producció artesanal, proposa un recorregut pel centre de la ciutat, les muralles, les torres de defensa, els antics porxos i l'antic hospital.

6 - EL FUM DE LES XEMENEIES I GRANOLLERS

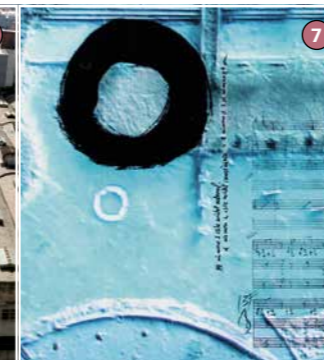
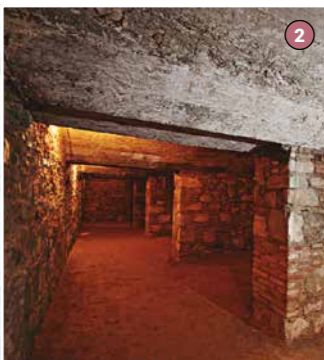
Al llarg del segle XX, els vallesos van convertir-se en un potent motor econòmic gràcies al procés d'industrialització. El ferrocarril i la millora dels transports, l'inici de la distribució de gas i d'electricitat, i l'obtenció d'aigua van ser fonamentals per poder iniciar un gran període fabril, que incloïa principalment filatura, teixidoria, metal·lúrgia, empreses d'alimentació i bòbiles. La transformació de la ciutat ha anat esvaint el passat, però encara veiem xemeneies i murs que ens parlen dels grans recintes industrials. Aquest recorregut proposa donar a conèixer les xemeneies que queden dempeus, explicar per a què servien, quin tipus d'indústria formava part de cada element i com eren. Així, en aquest itinerari, es visitaran les xemeneies de les fàbriques Torras Villà, la Serradora Gibert, la Font i Can Comas.

7 - MIRANT JORDI BENITO. UNA PASSEJADA ARTÍSTICA AL PARC DE PONENT

L'any 2018 es va instal·lar de manera permanent al voltant del llac del parc de Ponent una obra d'art total de l'artista granollerí internacional Jordi Benito. Aquesta instal·lació artística consta de quatre elements: una estructura en forma d'infinít sobre l'antiga torre elèctrica; nou blocs de granit gravats amb partitures de Carles Santos, dins el llac; la fórmula matemàtica d'Euler reproduïda amb ferro; i un cercle dins el llac, inspirat en el llac de Wannsee, símbol de la història i la memòria. Amb aquest passeig descobrirem de manera artística què ens ha volgut dir Jordi Benito. Segons Vicenç Altaió, comissari del projecte, "Jordi Benito ens fa veure l'energia com a força transformadora; la música com a llenguatge universal; la història com a lloc i memòria dels esdeveniments; i la ciència com la capacitat d'interpel·lar i donar resposta".

8 - ELS BOMBARDEJOS DEL 39

Els dies 24, 25 i 26 de gener de l'any 1939, mesos abans que acabés la Guerra Civil, la ciutat va tornar a ser bombardejada per l'aviació sota les ordres del general Franco, i hi va haver una quarantena de víctimes més i noves destrosses. Els atacs aeris de 1939 varen ser més dispersos que els de maig del 38; la part més afectada va ser la zona del passeig de la Muntanya i els carrers de Josep Umbert, Anníbal, Sant Jaume, Ricomà, Travesseres, Francesc Ribas... Des del mes de febrer de 2019, els atacs de gener de 1939 són presents en l'espai públic senyalats amb les rajoles dissenyades per a aquest fi, que s'identifiquen amb els colors violeta i negre i porten inscrita la data dels fets. El recorregut pretén donar a conèixer aquesta part de la història més contemporània i preservar la memòria del que no ha de tornar a passar.

Museu de Granollers

Per a més informació i reserves

Museu de Granollers
Carrer d'Anselm Clavé, 40-42
93 842 68 40
www.museugranollers.cat
museu@granollers.cat

Ajuntament de Granollers

Diputació
Barcelona

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

9 - "QUE LA TERRA ET SIGUI LLEU". EL MODERNISME AL CEMENTIRI DE GRANOLLERS

Els cementiris formen part del patrimoni cultural de totes les civilitzacions del món antic i també de l'actual. No són només llocs on descansen els nostres antecessors, sinó que també expliquen les transformacions que pateix la societat en cada època. Descobrir-los és conèixer millor el nostre passat i també el present. En els seus camins i racons s'amaguen tombes de gent insigne i de persones sense nom, panteons, escultures, monuments commemoratius... Visitarem el modernisme del cementiri de Granollers, mirant-lo "amb uns altres ulls".

10 - HOSPITALS DE GRANOLLERS. DE VILA A CIUTAT

De centres de salut, la ciutat en conserva encara l'edifici que va ocupar l'antic hospital medieval, existent ja en el segle XIV i construït per Bertran de Seva. Un indret a assenyalar és el que va ocupar l'Hospital dels Caputxins, de meitat del segle XIX, a l'actual parc Torras i Villà. Finalment, arribarem a l'Hospital General de Granollers, inaugurat el 25 de juliol de 1923. L'actual hospital es deu a un projecte de l'arquitecte J.M. Miró Guibernau, planificat el 1914 amb criteris modernistes i inaugurat l'any 1923 sota domini noucentista. Les dificultats econòmiques van endarrerir-ne la construcció i posada en marxa, però es va mantenir el projecte original. Tot i que des que va iniciar la seva activitat assistencial no ha parat de créixer adaptant-se a les necessitats de cada moment, en una població en constant creixement, ha sabut conservar el nucli central sense perdre l'essència de l'edifici primitiu.

11 - DONES ACTIVES AL MODERNISME DE LA CIUTAT

Coincidint amb la commemoració del dia 8 de març, Dia Internacional de la Dona Treballadora, posarem en evidència que la majoria de cases porten noms d'hommes quan sabem que algunes dones n'han estat les promotores. Un recorregut per algunes d'aquestes construccions modernistes.

INFORMACIÓ PRÀCTICA

Els llocs de trobada dels itineraris són:

- **Palou. Paisatge rural, paisatge cultural** (Casa dels mestres, pg. del doctor Fàbregas, s/n)
- **Hospitals de Granollers; Adoberia d'en Ginebreda; Granollers, Vila medieval i moderna; Granollers, modernista i noucentista i El fum de les xemeneies** (L'Adoberia, pl. de l'Església, 7)
- **Mirant Jordi Benito** (entrada del parc de Ponent, c. Torras i Bages cantonada Rafael Casanova)
- **Granollers, ciutat bombardejada** (Can Jonch, c. del Rec, 19)
- **"Que la terra et sigui lleu". El modernisme al cementiri de Granollers** (Camí del Cementiri, s/n)
- **Dones actives al modernisme de la ciutat** (pl. de la Corona amb Anselm Clavé)

El preu dels itineraris de 2 h és de 4,15 € per persona.

El d'1 h és de 2,10 € per persona.

50 % del preu per a persones jubilades, famílies nombroses i monoparentals i persones amb diversitat funcional.

Gratuit per a persones en situació de desocupació i per a infants fins a 12 anys.

Cal fer inscripció prèvia: museu@granollers.cat (fins a les 12 h del divendres anterior a l'itinerari) o bé al 93 842 68 40 (de dilluns a divendres de 9 a 14 h)

Els itineraris "Dones actives al modernisme de la ciutat" i el de les JEP són gratuïts i no cal inscripció prèvia

* Els itineraris són a càrrec de Cinta Cantarell (historiadora de l'art) excepte "Mirant Jordi Benito", que és de la mà d'Helena Pielias - frau recerques visuals.

Fora d'aquestes dates, es poden fer visites concertades per a grups.

HORARIS

28 de gener, a les 11 h (2 h)

Els bombardejos del 39

18 de febrer, a les 11 h (2 h)

Hospitals de Granollers. De vila a ciutat

10 de març, a les 11 h (1,5 h)

Dones actives al modernisme de la ciutat

17 de març, a les 11 h (2 h)

Granollers, vila medieval i moderna

21 d'abril, a les 11 h (2 h)

Palou. Paisatge rural, paisatge cultural

12 de maig, a les 12 h (1 h)

Mirant Jordi Benito. Passejada artística al parc de Ponent

26 de maig, a les 11 h (2 h)

Granollers, ciutat bombardejada

16 de juny, a les 11 h (2 h)

Granollers, modernista i noucentista

29 de setembre, a les 11 h (2 h)

Que la terra et sigui lleu". El modernisme al cementiri de Granollers

13 d'octubre, a les 11 h (2 h)

**Jornades Europees de Patrimoni a Catalunya 2024 (JEP)
Amb intèrpret de signes en llengua catalana**

27 d'octubre, a les 11 h (2 h)

El fum de les xemeneies i Granollers

24 de novembre, a les 11 h (2 h)

Granollers, ciutat bombardejada

15 de desembre, a les 11 h (2 h)

Visita a l'Adoberia d'en Ginebreda

Itineraris de ciutat

Museu de Granollers

Itineraris de ciutat
2024

